

Stres je převlečený strach

Rozhovor s hercem a lektorem Vítem Rolečkem

Proč mladé divadlo?

Protože to má smysl. Ale vnímám to tak, že nejde úplně o mladé divadlo, je to vlastně nová vlna „dospěláckého divadla“. Nacházejí nový přístup ke starým principům a v tom je určitá čistota, lehkost... Zažívám to i v semináři: mám skupinu deseti holek, široká věkovka, dvě národnosti, ale cítím tam důležitost generačního setkání.

Normálně se pohybuješ v dost odlišných prostředích: Národní divadlo Moravskoslezské v Ostravě, konzervatoř, DAMU. Co vnímáš jako hlavní rozdíl mezi výše zmíněným prostředím a Mladou scénou?

Největší rozdíl je v profesionalitě. Na Mladé scéně cítím, že to všichni dělají z lásky. Častokrát nemusí svoji koncepci ani dovést úplně k dokonalosti. Důležitější je energie, téma. V profi světě herec nesmí selhat. Tady si můžeme dovolit experimentovat, prostředí je znatelně měkčí.

(Sedíme v jídelně u oběda a je tu jezdící pás na tácy. Přichází Jana Machalíková)

Jana: Už to jíst nebudeš?

Já: Nebudu.

Roleček: Právě jsi přišel o kaši.

Já: To bude součástí rozhovoru.

(Jana Machalíková odchází)

Vnímám, že tady není určitý tlak, což je pro mě sympatické, ale zároveň mi i chybí, protože tenhle druh tlaku často nutí člověka svou práci pozvednout k většímu přesahu. Nicméně tady jsem schopný se dívat na inscenace jenom tak a to je osvobozující.

Byl jsem u tebe na semináři a všiml jsem si, že s tlakem pracuješ i tam, zároveň pracuješ i s trapností. Půjde ti jako profíkovi ještě někdy na jevišti něco trapné?

Dnes a denně. I teď řeším, abych nebyl v trapnej. Určitě mám kontrolku, to co se ale snažím i se svými seminaristy je posunout tu kontrolku dál. Skrze trapnost je totiž cesta ke svobodě, k uvolnění, k energii. Nicméně na jevišti jako herec trapnost necítím, naopak vnímám to tak, že si hraju



a při hře nic trapné není. Někdy se ale vžívám do role diváka a říkám si: „Tak tohle musí působit tak strašně trapně“. Ale zároveň to vnímám jenom jako pocit a nepřikládám mu velkou důležitost. Navíc divák to často může číst jinak. Uvedu příklad: v jedné inscenaci máme na konci tři minutovou písničku, při které odcházíme a zase přicházíme. Působí to jako falešná děkovačka a pamatuji si, že na zkouškách jsem se cítil trapně, ale když jsem to pak zažil v kontextu celého tříhodinového představení, tak to fungovalo. Někdy je mým úkolem prostě jenom věřit režisérovi. Divadlo není demokratické. Kdo si myslí, že se v herectví za něco schová, tak se mýlí a kdo si myslí, že v divadle dostane demokracii, tak se taky mýlí. Můžu se tedy cítit trapně, ale důvěřuju režisérovi a procesu.

Co když opravdu na jevišti něco nechci jako herec udělat?

Jako herec podléháš režisérovi a pokud ti řekne „Tady vyskočíš!“ nebo „Tady si sundáš kalhoty!“ můžeš se ho zeptat proč. V tuhle chvíli by ti to ale měl vysvětlit a měl by tě přesvědčit. Tvým úkolem je udělat to - a to, i když nechceš ukazovat zadek.

Odmítl jsi někdy jako herec něco? Třeba právě ukázat zadek?

Ne, ukazuju ho.

Kdy a kam se můžeme přijít podívat?

Ta inscenace se jmenuje Testosteron a hrajeme ji v Národním Moravskoslezském divadle.

dokončení na straně 20

K.A.П.Е.Ц., Člověk v tísní, Plzeň: Мандрівники (Cestovatelky)

Téma války není tím hlavním

Rozhovor s vedoucím souboru



Jak se tři dívky z Ukrajiny ocitnou na divadelní přehlídce v Ústí nad Orlicí?

Když začala válka na Ukrajině, Člověk v tísní hledal doučování češtiny – mě lákala práce s „pubertáky“, a tak jsem se přihlásil. Napadlo mě, že bychom s „pubertáky“ mohli vytvořit představení, takže jsem těm, které jsem doučoval, navrhl, jestli by nechtěli docházet do divadelního kroužku. Studenti ale ze začátku nedocházeli pravidelně, nakonec se po čase jejich počet ustálil právě na třech.

Mluvíte ukrajinsky? Jak se souborem dorozumíváte?

Během doučování češtiny jsem zjistil, že neumím pořádně ani česky. Doopravdy mám velký problém s jazyky, takže k tomu, abychom si porozuměli, někdy používáme třeba i překladač. Ale má to své meze. S použitím angličtiny pro nás není těžké domluvit si místo a čas srazu, ale doopravdy těžká jsou sdělení typu: „Nacházíš se v situaci, kdy jsi trochu nadšená a zároveň se trochu zlobíš.“ Taková věta je náročná na porozumění i pro lidi mluvící stejným jazykem. Naštěstí máme Julii, která nám s porozuměním pomáhá (Julie je studentka původem z Ruska žijící v Plzni).

Jak představení vznikalo?

V září jsem se poprvé začal pokoušet o pravidelné setkávání divadelního kroužku, ale až v prosinci se začalo rýsovat, co budeme dělat. V lednu začaly vznikat první texty.

Měl jste nějakou metodu, pomocí které se vám dařilo překonávat jazykovou bariéru?

Velkou roli v tom hrál i Malý princ - našel jsem na internetu jeho ukrajinskou verzi, a zeptal jsem se holek, jestli ho četly. Holky jej samozřejmě znaly. Hodně jsme si povídali o dětském pohledu na svět, o dospělosti a o tom, v jakém věku se nachází herečky samy (ve věku mezi dospělostí a nedospělostí).

Setkaly se členky vašeho souboru s dramatikem před tím, než se přestěhovaly do ČR?

Jedna vůbec ne, druhá pouze dva měsíce a Veronika měla trochu zkušenost s moderováním v televizi.

Existovala hranice, za kterou byste se nechtěl s dívkami vydat?

Téma války se mi častokrát honilo hlavou, až jsem se jednoho dne rozhodl, že se souboru zeptám, jestli pro ně toto téma není nepříjemné. Ale holky byly s tématem války srovnané a problém jim nedělalo. Nakonec se ale téma války nestalo tím hlavním. Ukázalo se, že téma války mám v hlavě hlavně já a že je tam zbytečně roubuju.

Co vám tato zkušenost dala?

Nechtěl bych, aby to znělo jako klišé, ale mně během tvorby představení došla velká spousta věcí – obohacení bylo určitě oboustranné. Samozřejmě, že jsem v průběhu zkoušení měl různé starosti, například ti, co se přihlásili, poté nechodili pravidelně. Určitá část představení zrcadlí také spíš českou společnost, než tu ukrajinskou. Holky se ptaly: proč pořád říkáte to vole, vole? Anebo doopravdy nevěděly, co znamená znak kosočtverce. Během práce s dívkami jsem se naučil hodně věcí o sobě, především o omezenosti svého vnímání.

Veronika Zárubová

Malý princ čeká na Godota

Divadlo je vždy setkání. Setkání lidí v konkrétním prostoru a čase, kteří sem přišli něco společně sdílet. Divadelní přehlídka je pak takové velké setkání se setkáními. Zároveň si připomínáme, minimálně v programových brožurách, odkud kdo přichází. Ta cesta, kterou sem každý z nás vykonal, je podstatným způsobem součástí celého rituálu. A tu má každý svoji vlastní.

Cestovatelky se potkávají na planetě Plzeň, kam se dostávají z tří různých míst. Můžeme se jen domnívat, proč dorazili právě sem, ale je jasné, proč se vydali na cestu. O tom důvodu není potřeba mluvit – a tím vlastně herečky vytváří silné základní pouto s publikem. Všichni víme, proč tu jsou. Co je ale tady? Tady je nějaké místo uprostřed ničeho, uprostřed prázdného jeviště. Tady vlak zastavil. Je to skutečně cíl, nebo jen zastávka? Herečky stojí, rozhlíží se. Co budeme dělat, teď, když jsme tady? Ten pocit je tu skutečně beckettovský. V tomto případě víme, odkud jsme přišli. Ale ten důvod, proč jsme sem přišli, to rozum stejně nepobírá, to není lidsky vysvětlitelné. Takže co budeme dělat? Budeme mluvit. Co jiného nám zbývá. Komunikovat, v tom je jediná naděje. Jenomže to není jen tak. V Čekání na Godota, které vzniká bezprostředně po druhé světové válce, je jazyk sice tím jediným, co postavy mají, ale přesto jim nestačí, zdrhává, nefunguje tak, jak by měl. Beckett píše o světě do základů otřeseném událostmi, které zpřetrhaly základní víru ve smysl všeho, což se projevuje právě v rozkladu jazyka, který je nositelem smyslu. Tak o tom píše náš Beckettův překladatel Patrik Ouředník.

V Cestovatelkách, důsledku dalšího selhání společenské integrity, další dějinné katastrofy, je motiv nepochopení přítomný hned ze začátku v jazykové bariéře. Nejde navíc jenom o jiná slova, ale jiné významy u stejných slov, což u dívek vyvolává ještě větší nepochopení. Další bariéra pak přichází v setkáních se třemi exupérovskými postavami Krále, Byznysmena a Pijana. Tady jsem nepochopení vnímal na úrovni blízké tomu, co jsme viděli v posledních dvou dnech: nefunkční komunikace rodič-dítě. V tomto případě v přenesené roli rodiče mohl vystupovat integrační úředník.

Kupodivu, Cestovatelky nabízejí přeci jenom trochu světlejší východisko než Čekání na Godota. Už název je v tomto ohledu optimistický: zatímco Beckett neguje klasický (co klasický, neklasičtější) rámeček cesty tím, že jeho postavy nejsou poutníci, ale přinejlepším tuláci, bezcílné, vykořeněné bytosti mezi ničím a ničím, tak zdejší hrdinky se samy označily za cestovatelky. Dobře si uvědomují, odkud přicházejí. Teď možná přešlapují na místě, ale vědí, že jejich cesta teprve začíná. A i když si třeba zatím nejsou jisté, kam půjdou, jsou odhodlané to zjistit. Mají své plány, které nám chtějí sdělit. Na první poslech jsem si ani neuvědomil, jak nesamozřejmé to v jejich situaci může být.

Lukáš Větvka



Cesta na planetu Plzeň

V průběhu festivalu jsem sem tam potkávala trojici dívek, které mluvily cizím jazykem, a bavily se jen mezi sebou. V civilu působily tak trochu odtažitě, a možná až odmítavě. Včera se ale představily na scéně jako Cestovatelky, či jak jsme si přeložili sami jako Vandrovnice. Na osvětlené scéně jsem najednou viděla, jak jsou mladinké, v civilu působily daleko starší. Nika, Olivia a Diana, jak vyplynulo, k nám přiletěly z jiných planet, a jejich prozkoumávání planetek souhvězdí Česka jim dává docela zabrat.

A tak se nejprve cestovatelky sedící na kufříku a rozhlížející se po neznámých končinách představují, a každá z nich prozrazuje, jaké budoucnost by se jim líbila, ať už má podobu vzdělání, peněz či zteplého mladého muže z USA či Británie... A hned vzápětí se dozvídáme, jak lze nahlížet tu naši podivnou zemi z pohledu cizinců. Třeba prostřednictvím slov, které znějí stejně, ale mají mnohdy až šokující rozdílný význam. A možná by nás ani nenapadlo, že jejich očima jsme zemí, kde lidi opakují slova, co slyší. To je ovšem záminkou k zábavnému experimentu, aby si to na místě vyzkoušely - a tak v interakci přimějí lidi z publika, aby po nich opakovali. A hle, jak snadno se dá navázat kontakt...

A když přijde na pomoc Malý princ, jehož podobu evokuje blondatá loutka dokonce v několika provedeních, která vyklouzne z kufříku, je to celé najednou ještě jasnější a srozumitelnější. Analogie mezi živými (nedobrovolnými) cestovatelkami a Malým princem, kterého putování zavádí na různé podivné planety, kde je zpovídá neviditelný hlas a klade jim vtíravé otázky, byl opravdu dobrý nápad. Je třeba poznamenat, že mladé dámy z východu dokážou být na scéně velmi bezprostřední a autentické, a kontakt mezi jevištěm a hledištěm dobře funguje. Nepotřebují připomínat žádné hrůzy, před kterými patrně do Čech utekly/ odešly, ale podstatnou informaci dokážou bez patosu připomenout. Totiž to, jak obtížné je ocitnout se v cizí zemi, která je na mapě sice blízko, ale v mnohém velmi vzdálená. Ještě že existuje planeta Plzeň!

Jana Soprová



Vytrženo z diskuse

- Zaujalo mě, že ačkoli bylo představení o těžkém, smutném tématu, herečky ho dokázaly odlehčit.
- Cenné je propojení s Malým princem a jeho návštěvou planet. Přineslo inscenaci další rovinu, jak téma nahlížet i skrze planety každého z nás.
- Představení jsem viděla potřetí, také si cením nadhledu. Dnes jsem měl problém s temporytmem, který se nedařilo celou dobu udržet. Uvažoval jsem o tom, jestli v představení musí být konec, který je přidán.
- Postavy byly vystavěny velmi lidsky a s nadhledem. Trochu se shazovaly v dobrém slova smyslu, nejsme oběti, jsme holky.
- Konec se mi líbil, jen jsem si říkala, že poslední slide mohl vydržet déle, abych si ho mohla lépe prožít. Problém jsem měla s předtočeným hlasem, který podle mě nebyl tak dobře namluvený, aby dokázal udržet atmosféru.
- U hlasů jsem se na začátku zarazila, ale brala jsem je jako hlasy z jiné planety.
- Chtěl bych vyzdvihnout titulky, které byly dobře sladěné a nerušily.
- Když jsem představení viděl poprvé, vnímal jsem je jako křehkou výpověď teď a tady a nevěřil jsem, že se dá reprízovat. Mám radost, že inscenace dokáže zážitek reprodukovat i v reprízách.

Jiřina Lhotská: Možná by bylo přesnější překládat název jako Vandrovníci, lépe vystihuje podstatu. Poprvé se nám letos stalo, že divadelní postava byla totožná s protagonisty, herečky řešily svá konkrétní témata. Tři dívky pro mě zastupovaly spektrum lidí, kteří k nám přicházejí, každá má vlastní cíl, jsou vytržené ze svého života, putují a hledají nový cíl a cestu k lepšímu životu, kde se nebudou muset bát. Líbila se mi expozice, kdy dávaly najevo, jak nesnadné je se základně dorozumět. Nastavily princip, že se nemusíme ničeho bát, že nehrozí patos, situaci odlehčily. Na pozadí vlastně banálních tužeb sdělují strašnou vážnost situace, do které se dostaly. Paralela s Malým princem je nesmírně chytrá. Nehraje mi ale jedna věc: reprodukováný hlas tří mužů je zbytečný, zavedl nás někam jinam. Myslím, že by spíše stálo za to konverzovat s univerzem, jedním obecným hlasem. Obešla bych se také bez lišky, věta „co je skutečné, je neviditelné“, mi přijde spíš jako floskule, o které se nehraje.

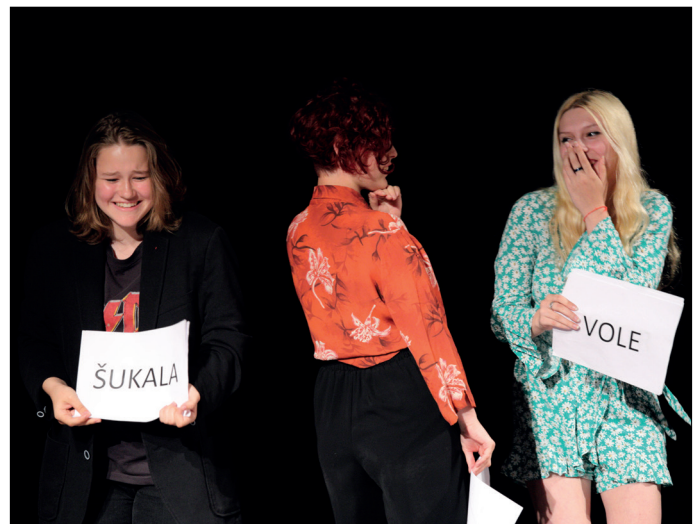
Vít Malota: nemám s liškou takový problém. To, co liška představuje, tedy ukotvení v hledání, určité přátelství, má

v inscenaci smysl. Jen bych se možná přimlouval za jinou volbu slov a za to dát situaci větší čas a prostor.

Viktorie Plívová: líbilo by se mi, kdyby postavičky z kufru byly spíše hračky z dětství, bylo by to pro mě metaforičtější.

Soubor: nejzajímavější pro nás byl proces, jak jsme text společně vytvářely. Děkujeme za vstřícné reakce diváků.

zapsal David Slížek



*Slovomrak
aneb divácký dojem z představení jedním slovem*

trdelník
ukrajina
osobnímalý princ
charismatický
čekání
šukala
planeta

Drama v hlavě, ZUŠ Šternberk: Její srdce také bilo

Věděly jsme, že tohle je něco, co nás spojuje

Rozhovor se souborem



Jak vznikl váš soubor Drama v hlavě?

Barbora: My jsme nejdřív byli rozdělení, jelikož někdo je mladší, někdo starší. Někdo pak odešel, a tak se zbytek dal dohromady a vznikla tahle skupina.

Lily: Já jsem Janču (vedoucí souboru, pozn. redakce) znala už od dětství, ale vůbec jsem nevěděla, že je ve Šternberku. A dozvěděla jsem se to od kamarádky, takže jsem ráda, že tu jsem.

Míša: Já jsem se připojila vlastně kvůli Beatě, jedné z nás, která mi na volejbale řekla, že chodí do dramaťáku a mě to zaujalo, takže jsem se rozhodla, že se k nim přidám.

A jak dlouho už společně tvoříte?

Soubor: Rok, tak nějak.

Jak vaše inscenace vznikala?

Anna: Začali jsme v prosinci, kdy jsem našla v časopise článek Jehlicí do břicha, který je o potratech v Polsku. Potom jsem ho donesla do dramaťáku. Měli jsme volnou hodinu a prodiskutovali jsme, jestli to chceme dělat, jestli by nás to bavilo a jak bychom to udělali. Potom jsme měli i několik soustředění, kdy jsme pracovali celý víkend na scénách.

Proč jste si vybrali téma potratů v Polsku?

Lily: Chceme na to hlavně upozornit.

Míša: My jsme zjistili, že je víc a víc takových případů. Třeba zhruba před dvěma týdny vyšel byl někdo zavřený za to, že pomohl poskytnout potrat a my jsme si říkali, že to chceme dát dál, protože nás to zajímalo a věděly jsme, že tohle je něco, co nás spojuje.

Odkud jste čerpali příběhy polských žen?

Barbora: Je to skrz ten článek, protože bylo těžké najít knižní předlohu. Na sociálních sítích a celkově na internetu je toho mnohem víc a je to více přístupné, takže jsme čerpali tam. A jsou tam i zážitky těch žen. Je to prostě udělané jen kvůli tomu, aby se poukázalo na to téma, aby se to více řešilo a jen tak nezhodilo za hlavu.

V inscenaci zazněla polská písnička. O čem je a proč jste ji vybrali?

Nela: Na tu písničku jsme narazili naprostou náhodou, teda spíš Barča na ni narazila (smích), a tak jsme se rozhodli jí do toho představení dát, protože k tomu seděla. Beata: Ona to není písnička úplně o tom, ale je napsaná spíš o Ukrajině a válce, která tam je. Ale těma slovy k tomu podle nás hrozně sedí. Sice tomu diváci nemuseli v polštině rozumět, ale slovy nám to opravdu na to téma potratů přišlo dobré.

Zaujaly mě vaše kostýmy, hlavně tedy obuv. Některé máte tenisky jiné zase bačkory. Jaký mají boty význam?

Beata: My jsme to udělali kvůli tomu, že když je žena těhotná, tak má větší, oteklé nohy a potřebuje pohodlnější boty. Většinou matky nosí takové papuče, a proto jsme se rozhodli pro ně.

Anna: Má to být image těhotné ženy.

Nela: Znázorňuje to hlavně to pohodlí (smích).

Barbora: Ostatní mají boty, abychom tím vlastně spojovali všechny ženy na světě.

Kateřina Hartmanová

Další hlubší rovina

Polské dění vnímám jako nebyvale revoluční. To proto, že je detabuizující. Ženské lůno se stává věcí veřejnou. Ne, protože by si to samy ženy vybraly, ale protože se nezáleky reagovalo na to, že jim polská vláda ruku v ruce s církví narušují jejich lidská práva. Patriarchální establishment mohl mít představu, že „slabé pohlaví“ nebude chtít veřejně bojovat za tak intimní věc. „Slabé pohlaví“ mu však plivá do ksichtu. Strajk kobiet se schází na největších demonstracích v Polsku od dob Solidarności, nechává se mlátit, smýkat sebou do antonů, vysmívá se, křičí a vystavuje se pomluvám a nadávkám. Staví se dobrovolně do kontroverzní pozice, s vědomím že některé vrstvy společnosti se s nimi nikdy morálně neshodnou a budou je mít za zrůdy. Když se na to dívám, cítím mnoho emocí. Například vztek, obdiv, nespravedlnost, soucit a taky bezmoc – rázem potom zahanbení, že s tím něco nedělám, s tím hned paniku, že bych s tím měl okamžitě něco dělat, ale nevím co. Cítím jakousi nutkavou potřebu – ale po čem vlastně? Když mám šťastný den, položím si tuhle otázku ještě dřív, než začnu nějak jednat. Zvláště velké štěstí mě potkává, když si tuto otázku položím před tím, než o tom začnu tvořit divadlo.

Nerad bych, aby to vyznělo tak, že si členky souboru nepokládaly otázky. Tím bych pak devalvoval jejich práci a navíc o tom nemůžu nic vědět. Přesto mě při sledování představení napadalo, že mi v něm chybí ještě další hlubší rovina, vyplývající z hlubších otázek, která by plastičtěji nasvěcovala onen jevištní apel. A to při všem upřímném obdivu a vděčnosti za to, že soubor toto téma zdvihá a připomíná. Rovněž nemůžu říct, že bych neviděl záblesky skutečně osobních a vnitřních témat, zejména vlastní vztah tvůrkyň k mateřství, k budoucnosti, jejich vztah k ženství – v diskusi o představení tyto momenty ostatně mezi diváky rezonovaly. Přesto jsem cítil, že mnoho z toho, o čem by mohly tvůrkyňe skrze toto téma vyprávět zůstává neformulováno.

Jako tvůrce můžu cítit zásadní potřebu o něčem promlouvat, aniž bych jistě věděl proč. Divadelní tvorba pak však může být procesem formulace tohoto proč. To, co ukazují na jevišti pak promlouvá nikoli o tématu samotném, ale o mém vztahu k tématu a o tom, jak se ten vztah vyvíjí. Mohu tak divákovi otevřít dveře do tématu skrze můj

vlastní prožitek. Mohu zaujmout i čistě dokumentaristický postoj, to však není případ této inscenace, přestože to podle programu bylo záměrem. To k jak hlubokým a „vlastním“ otázkám se při inscenování vlastního osobního prožitku dostávám, může mít více rovin.

Připadá mi, že to, co bylo v inscenaci formulované se vlastně příliš neposunulo od oné prvotní reakce, o které jsem psal na začátku – vztek, obdiv, nespravedlnost, soucit, bezmoc a touha něco s tím udělat. Tvůrkyňe deklarují, že je téma polských žen zasáhlo a staví se jednoznačně na jejich stranu. Skrže to o tématu informují. Skrže to možná rovněž zažívají, co to znamená a obnáší se za někoho, či za něco postavit. Další témata, která by však mohla být originálnější a osobnější, jsou evidentně nějak přítomna, a zasloužila by si větší pozornost tvůrkyň.

Honza Mrázek



O věcech, o kterých se někde jen šeptá a jinde křičí

Původně jsem se mylně domnívala, že téma týkající se situace v Polsku, pokud jde o práva žen a jejich rozhodnutí, zda mít či nemít dítě, bylo skupině mladých hereček „podsunuto“. Omlouvám se, člověk má někdy tendenci podcenit infomovanost a zájmy mladých o dění ve světě, či tak dospělá témata jako jsou potraty. Bylo pro mě překvapením, že dívky přišly s tématem samy a že v jejich kolektivu tak silně rezonuje. Je to bezpochyby téma, které nejenže stojí za připomenutí, ale může být pro mladé diváky inspirací k zamyšlení. Generace zvyklá na svobodu a možnost rozhodovat si o mnohém sama, bez asistence ať už rodičů či státu, může být tím, co se děje docela blízko, nepříjemně zaskočena. Skupina dívek ze skupiny Drama v hlavě ze ZUŠ ve Šternberku v inscenaci *Její srdce* také bilo zkoumá různé aspekty týkající se těhotenství a nemožnosti rozhodnout se podle svého, zda dítě mít či nemít, a bere v úvahu i jistou kontroverznost této věci. Inscenace, která nese jisté dokumentární prvky - viz například píšťalka ze tmy evokující demonstrace v Polsku, výpověď právničky atakované davem, ale i anketa mezi dívkami na téma, zda chtějí či nechtějí mít dítě, není ovšem v žánru jednotná, a bere si jakoby od všeho kousek. Tím vzniká tvar, který má silné momenty, ale jako celek tak úplně nefunguje. To se týká především výrazně stylizovaných epizod, ne vždy zcela srozumitelných. Zapamatovatelná je scéna s balónky - dětmi, kdy jednotlivé dívky balónky propíchnou za vykřikování babských, mnohdy krutých rad, jak se plodu zbavit, a emotivní moment, kdy to jedna z nich nedokáže. Méně poutavě působí fronta žen čekajících na potrat, který je jim schválně odkládán, a jejich symbolické padání na znak. Neorganicky působí i zařazení písně, která zní sice v kvalitním chytlavém provedení, ale bez kontextu a znalosti polského textu asi málokdo pochopí, proč tu je. A takových hádanek či nesrovnalostí je v představení více, emotivně silné okamžiky se střídají se vstupy, které utlumí pozornost. Přes dílčí výtky je mi ovšem velmi sympatická okolnost, že dívky zvolily právě toto, bohužel stále aktuální téma, a pokusily se je publiku zprostředkovat v autorské inscenaci.

Jana Soprová



Vytrženo z diskuse

- Děkuju za téma, kterým se soubor zabýval, je aktuální. Soubor je odvážný. Materiál je zřejmě autentický a z polských zdrojů. Díky, že se ve svém věku věnujete závažným společenským tématům.

- Je důležité, že se o tématu mluví a je fajn, že se otvírá. Ale měla jsem pocit, že to není vaše téma. Jako byste si ho vybrali jen proto, že to je teď trendy. Nebylo to dostatečně autentické, abych viděla, že herečky s tématem mají samy problém. Nedolehlo to na mě.

- Řada na konci, kdy herečky říkají každá svou větu, mi přišla jako první okamžik, kdy to vycházelo z hereček.

- Problém je v inscenačních prostředcích, ale přijde mi za hranou pochybovat, jestli to je pro herečky téma nebo není a jestli je zpracovaly dostatečně pečlivě. Některé prostředky byly pro mě zvoleny nevhodně, ale to je jiná otázka.

- Problematická situace: když vezmu nafouknutý balonek jako nenarozené dítě a herečka ho propichuje a ukončuje život, je mi to nepříjemné. I když si myslím, že znásilněná žena má právo rozhodnout, co se s plodem stane, působilo to na mě obráceně.

- Nepříjemné mi v této scéně přišly spíše ty řeznické metody, ke kterým byly ženy dohnány

- Chci pochválit písničku, která měla sinou energii, ale rozbila mi ji scéna hned po ní. Nevím, co mělo znamenat předbíhání ve frontě, přišlo mi to jako prázdná scéna.

- Občas padalo tempo a nedržela jsem pozornost, konkrétně ve scéně, kdy doktor říká „zítra“, chyběl mi tam vývoj, scéna pro mě byla dlouhá a nebylo v ní vybudováno napětí

- Na konci byly oblečené v jiných kostýmech, už to nebyly postavy, vyjadřovaly svůj názor a přišly mi velmi pravdivé. Představení jsem si nazvala dokumentem s divadelními prvky. Šla jsem s ním celou dobu, přišlo mi pravdivé a příjemně prosté.

- Tématem se může zabývat kdokoli, ale v inscenaci nebylo jasné, jestli šlo o dokument, představující téma, nebo se v něm protagonistky vidí. Nebylo jasné, zda téma bylo silnější než určité ztotožňování s ním.

Viktorie Čermáková: představení se mě dotklo. Zejména konec, kdy herečky s kostýmovou změnou demonstrativně vystupují za sebe. Oceňovala jsem, že se takhle mladé holky vážně zabývají takovým tématem. Přijde mi to jako cenný sběr materiálu, který ale zatím není úplně dobře zvládnutý divadelně. Ocenila jsem kostýmy, zvážila bych, jestli je na scéně potřeba mikrofon.

Jiřina Lhotská: sledovala jsem partu lidí, kteří jsou upřímní a přemýšlejí o důležitém tématu, které si vzali za své. Výsostně

divadelním silným momentem byla scéna, kdy se jedna z žen rozhodovala, zda propíchne balonek, ale v inscenaci tato scéna nebyla dostatečně připravená. Téma bylo často velmi obecné, takže nebylo silné, i když jsem souboru fandila. Zaujalo mě i paralelní téma, ve kterém soubor byl autentický: jestli v budoucnu v současné krizi a ve světě zaměřeném na úspěch budeme děti vůbec chtít nebo ne a proč. Přišlo mi škoda, že se toto téma víc nerozvíjelo.

Vít Malota: nejcennější je, že soubor s tématem sám přišel, je vidět, že má potřebu je řešit. Divadelně je tvar na pomezí dokumentárního a činoherního divadla. Výsledek působí značně roztříštěně a kromě jedné, už zmiňované situace, která je divadelní, vnímám téma, ale sleduji jen jednotlivé situace, které se mi vzájemně nepropojují. Chybí organické propojení situací. Tato divadelní nešikovnost může způsobit, že si někdo může myslet, že téma není zcela vaše.

Soubor: našla jsem článek, který jsem souboru přinesla, diskutovali jsme, jestli se nás to týká a zda to chceme hrát. Řekli jsme si, že se nás téma týká. Chtěly jsme upozornit na to, co se aktuálně děje. Když se o tom nebude mluvit, bude se to dít dál, i když by nemělo. A pořád vychází další články o tom, jak v Polsku šel za napomáhání k potratu někdo za mříže. Je to aktuální téma. Většina lidí u nás ve škole o tom nevěděla.

zapsal David Slížek

Slovomrak

aneb divácký dojem z představení jedním slovem

hutnost
centrické
realitasilný zmatek
excentricky
děsivé potrat zloba
pomoc
těloúzkost

PolaroID, Divadlo Polárka, Brno: Digitální domorodci

Je to i naše obhajoba

Rozhovor souborem



Co pro vás představuje slovní spojení digitální domorodci (prosím o krátké asociace)?

Naty: Naše generace.
 Anastazie: Zoomer.
 Barča: Modré světlo.
 Klára: Hodně práce.
 Jan: Rodina.

Co bylo impulsem věnovat se tématu o vaší generaci?

Barča: My sami.
 Aneta: Původně jsme se věnovali jinému tématu: vývoji člověka do dospělosti a dospívání. Potom ale Maruška s Ivetkou přinesly výzkum, který souvisel se současným představením. Od té chvíle nás začal zajímat výzkum samotný.
 Klára: A to, co donesly, byl právě HSP dotazník.
 Vendy: Ještě k tomu původnímu tématu: začalo to tím, že jsme se zabývali různými skupinami lidí, do kterých se můžeme začlenit ve chvílích, kdy jsme ztraceni a hledáme se.

Od toho jsme se tedy přesunuli k tématu naší generace.

Klára: Taky jsme čelili předsudkům starší generace vůči té naší a tak jsme na to chtěli poukázat.
 Anička: Je to i naše obhajoba.
 Vendy: V představení ale zaznělo, že každá starší generace si myslí, že ta mladší je ta špatná.
 Barča: V dotazníku nám přišlo nejbizarnější samotné sestavení otázek. Jak s nimi jednat? Jak se k nim chovat? Celý dotazník o naší generaci byl zvláště pojatý, jako kdyby

vůbec nemluvil o lidech, ale o nějakých zvířatech.

Naty: Také se v dotazníku zmiňuje, že jsme přecitlivělí. A to je jako špatně?

Klára: V dotazníku byly některé otázky zavádějící, ani se netýkaly naší generace. Například: Mám bohatý hluboký komplexní život? Když odpovíš jo, tak seš sněhová vločka a konec. Bohužel se na tomto dotazníku zakládal celý výzkum.

Adam: Výzkum je z roku 2022.

Ztotožňujete se s definicí generace Z? S čím konkrétně? Co je naopak nepravdivé klíše kolující o vaší generaci?

Naty: V představení se snažíme klíše o naši generaci vyvracet.
 Adam: Děláme si ale srandu i sami ze sebe. V některých věcech se vidíme. Jsme trošku závisláci na mobilech. Barča: Taky tam samozřejmě nacházím věci, u kterých si říkám: Hm, to jsem celá já!, ale to přece automaticky nemusí znamenat: jsem sněhová vločka.

Anička: Já se určitě ztotožňuju s větší citlivostí, s větším pressurem a nárokama na nás a myslím, že v tom určitě hraje velkou roli sociální sítě, i když se to zdá jako klíše. Určitě všichni ti aktivní a úspěšní lidé na soc. sítích zanechávají stopu na psychice.

Aneta: Inscenace nemá za cíl potvrdit nebo vyvrátit, jací jako generace jsme. Spíše jsme zaměřili na ten samotný výzkum, z kterého vycházíme, protože tu naši generaci určitým způsobem vyobrazuje. Taky se ztotožňuju s přecitlivělostí, protože vím, že jsem citlivá. I když paradoxně v dotazníku mi vyšlo, že nejsem (smích). Ano, naše generace řeší problémy, které jiné generace neřešily, ale já si kladu otázku: Proč ne? Je to špatně, že se zabýváme LGBT komunitou, feminismem? Nemyslím, že je to špatně.

Klára: Já se pyšně hlásím k naší generaci, ale mrzí mě, že nás ostatní hážou do jednoho pytle, i když jsme každý jinej.

Adam: Pro mě je ta inscenace i o tom, že vyjadřuji nespokojenost se škatulkováním. Generace by se neměly posuzovat podle toho, jací jsou lidé, kteří je tvoří, protože je také důležité, jaký byl okolní svět kolem nich. Například ten, kdo se narodil během druhé světové války, asi měl větší pud sebezáchovy... Původní MS dotazník se věnoval pozornosti a tomu, že člověk i rybička se vydrží soustředit 8 sekund.

Anička: Hodně lidí říká, že se o nic nezajímáme, ale není to pravda.

Barča: A že nečteme, ale to také není pravda.

Veronika Zárubová

Zamyšlení nad věcmi (Thinking about stuff)

Představení Digitálních domorodců přinášelo všeobecně velká očekávání. Ti, kdo soubor poznali vloni (mezi které nepatřím), se zjevně těšili na pokročilé zacházení s divadelními prostředky, což se skutečně naplnilo. Inscenace je režijně propracovaná a nabitá (někdy možná i trochu přebitá), vizuálně silná a scénické působení herců nás nenechá na pochybách, že si za ni stojí.

Z hlediska postupně se vyvíjecí se dramaturgie festivalu – témat, která tu v průběhu dní zarezonují, ať už plánovaně, nebo ne – to pak bylo očekávání, které se po přečtení programu nevyhnutelně nabízelo, že se zde setkáme s cíleným, komplexním pohledem na generaci tzv. sněhových vloček.

Než se do toho pustím, musím zdůraznit, že přistupovat k něčemu s nějakým očekáváním může být pro danou věc až neuvěřitelně nefér. To je fakt, který inscenátorům nezávidím. Do nějaké míry je tento prvek ovlivnitelný skrze anotaci či jinou propagaci, to ano, ale často nad tím tvůrce skutečně nemá kontrolu a býval by byl radši, kdybychom k věci přistupovali s čistou hlavou. Na druhou stranu je ale taky pravda, že nějaká očekávání musí mít divák vždy, bez toho umění přijímat ani nelze, jen jsou do různé míry konkrétní a vědomá. Je to nevyhnutelné stejně jako to, že náš zážitek bude ovlivňovat, co jsme předtím jedli. Můžeme se snažit naše očekávání identifikovat a případně usměrňovat, podobně jako se můžeme snažit se předtím dobře najíst, ale úplnou kontrolu nad tím nikdy mít nebudeme. To je riziko i krása povolání. Mnou každopádně toto téma letos obzvláště žilo a chtěl bych se od k této scénické sondy (Komentáře? Glossy?) něco čekat. Jsem ohledně tématu rozpolcený a cítím potřebu se posunout. Jednak proto, že se ta otázka týká velké spousty lidí, kteří budou obývat tuhle planetu ještě nějakou dobu obývat, a pak taky proto, že se týká mě, a protože jsem by definition už taky vločka, tak přece cokoli, co se týká mě, řeším se zvýšenou nervozitou! (Vida, takhle nějak ty škatulky fungují. A zároveň ano, myslím, že v mnoha ohledech na mě vločkařská definice skutečně dost sedí.)

Přemýšlím tedy nad tím, co všechno jsem k tomu tématu v inscenaci dostal a co si s tím počít. Viděl jsem ironizaci, snad i trochu zesměšnění lidí s popisovanými „generačními příznaky“, tedy samotných vloček. Zároveň jsem viděl i ironizaci/zesměšnění lidí, kteří tyto generační příznaky popisují a vymýšlejí. Tomu ale nerozumím. Pokud budeme popírat existenci něčeho, jak můžeme to něco zároveň zesměšňovat? Také jsem usilovně přemýšlel, jak je to tedy s pocíťovanou identitou účinkujících. Cítí se být vločkami? Nebo se této otázce schválně vyhýbají, aby poukázali na nesmyslnost vločkařské definice, případně generačního kategorizování obecně?

K této pointě mě nasměrovala velice vtipně umístěná citace Hésioda a zároveň retro hudební výlety, které jakoby říkali, že neexistují jednotlivé specifické generace, existuje pouze věčný znechucený pohled na „dnešní mládež“. Takže Sněhové vločky jsou hoax? Jsme prostě jen mladí, a až budeme staří (pokud se dřív neutipíme nebo neuschnem – to hoax bohužel není) tak se budeme úplně stejně pohoršovat nad našimi dětmi? Kdybych si musel vybrat, tak teď při zpětné rekonstrukci si asi řeknu, že tohle je to nejlogičtější vysvětlení předaných informací a obrazů. Přesto mě to nějak ne a ne přesvědčit, že by celý ten fenomén, který soubor studoval na základě tolika materiálů, prostě vůbec neexistoval?

Lukáš Větvka (1995)



Generace jedna, dvě, tři

S šuplíčky pojmenovávajícími jednotlivém generace, které postupně dorůstají a dle vědeckého zkoumání projevují jakési jednotné charakteristické znaky, se doslova roztrhl pytel: už se v tom nikdo nevyzná, kdo že je vlastně z generace X, Y či Z. Mám ale pár jistot: jsem a navždy už budu boomer, mileniálové už jsou dnes pasé, a nahradila je přecitlivělá generace sněhových vloček (přiznám se, že tento termín jsem neznala, a připadá mi podobně vtipný jako boomer). Problémy generace dnešních teenagerů, autentické autorské výpovědi by měly být doslova jádrem festivalu Mladá scéna. A letos se jich pár urodilo. Stejně jako Petr Váša, i já jsem vzala inscenaci Polaroidu z Brna jako volné pokračování a uzavření trilogie, jejíž tři vrcholy jsou Koleje beze smyslu, Kéž by a Digitální domorodci. Každá z těchto výpovědí je jiná, svým způsobem osobitá, a každá dává nahlédnout problémy a formování mladé generace z jiného úhlu. Zatímco dvě předchozí pojímaly svou výpověď navážno, Polaroid k ní přistoupil s jistou nadsázkou, která mě na počátku trochu mátlá. To, že se tu objevila stylizovaná kritika starší generace, je samozřejmé, ale s tím, že stejně kriticky protagonisté předvedou i své vrstevníky, jsem nepočítala. Je fakt, že představení – v kolektivním lehkonožném provedení (o dovednostech herců a zajímavě scénicky koncipovaném celku i jednotlivých epizod není pochyb) - mi v podstatě nepřineslo nové informace. Jen to množství známých informací, včetně předsudků vůči nejmladší generaci, navršilo na velkou hromadu, z níž občas nebylo snadné si tu pravou informaci vytáhnout. Na pohled elegantně vytvořené inscenaci, pohrávající si až rituálně s lampičkami, mobily, maskami králíků i dobově populární hudbou, v podstatě nebylo co vytknout. Nicméně, něco mi tu chybělo. A tady se ukázala důležitost diskuse, která po představení následovala. Ta totiž nejenže mnohé objasnila, ale stala se jakousi symbolickou druhou částí představení, v níž bez divadelní stylizace formulovali mladí herci své osobní názory (což bylo právě to, co mi v představení chybělo) a nastal spontánní mezigenerační dialog, z něhož – jak se domnívám - odcházely všechny přítomné generace ve shodě. Díky za představení i diskusi, obojí potěšilo.

Jana Soprová



Vytrženo z diskuse

- Šla jsem na představení s velkým očekáváním a soubor mě nezklamal. V každé situaci jsem viděla něco, co znám z blízkého okolí. Bavila mě práce s rekvizitami, třeba telefony. Obecně nemám telefony jevišti ráda, ale tady byly použity nenásilně, a přitom strašně užitečně. Na druhou stranu jsem měla pocit, že je to na mě hodně rychlé, je tam hodně témat bez zastavení. Někdy jsem taky měla pocit, že hercům v rychlém tempu nerozumím.

- Líbilo se mi zpracování tématu s nadhledem. Zajímalo mě a bavilo a necítila jsem se nepříjemně. Líbily se mi masky pokusných králíčků. Jen u konce mi představení troch spadlo, možná mohlo skončit u zpovědi. Další tečky už jsem nepotřebovala. Hodně se mi líbila hudební složka.

- Nepatřím do generace snowflakes, ale učím je. Kromě definice a jejího popření tam byla řada dalších témat a rovin, dostal jsem nakonec všechny možné pohled a zpráva pro mě byla komplexní.

- Představení se mi líbilo. Žasnu nad tím, jak jste dokázali z chaosu témat udělat strukturovaný tvar.

- Chci ocenit sebranost souboru. Měl jsem pocit, že máte všechno dobře nacvičené.

- Inscenace se mi líbila, líbí se mi váš styl, to že se otvíráte i vy jako lidi. Přemýšlel jsem ale, jestli je cílem, abychom se smáli. Mně situace přišly vtipné, ale neměl jsem potřebu se smát. Je ta reakce očekávaná?

- Ocenila jsem úvod a závěr, kdy herci vystoupili z nadsázky, kdy stáli a společně dýchali a vystoupili se svou emocí a pocitem.

- Líbí se mi styl souboru. Malinko mě mrzí, že princip je stejný jako loni, ráda bych od souboru něco jiného, ale i tak jsem se bavila. Loňská Maria byla pro mě ucelenějším příběhem. Vnímala jsem trochu nerovnováhu mezi parodií a nadřazeností starších. Přišlo mi, že je větší plocha věnovaná odsouzení, ale malá plocha tomu, co vlastně jste. Co znamenal poslední obraz s lampičkou? Lekla jsem se, protože jedna herečka říká, že se bojí, že jí lampička zhasne, a pak ji sama zhasla.

- Zkoušel jsem se na představení dívat jako na třetí část trilogie – už dvě předchozí inscenace na Mladé scéně nabízely pohled na generační téma. Zajímalo mě, co brněňští k tématu přidají nového. Obával jsem se, že skončí u brilantní ironie. Message pro mě je, že jsme nad všemi kategorizacemi všichni lidské bytosti.

Vít Malota: jedno z velkých témat pro mě je tříštění pozornosti, viděl jsem v tramvaji holčičku, která se na displeji pouštěla čtyři tiktoková videa najednou a po pár vteřinách

se posunula na další. Vlastně mě to vyděsilo. Představení mělo tempo, rytmus, masku, suverenitu. Sázeli jste to do mě. Pak představení skončilo a stala se mi věc, která se mi snad ještě nestala. Říkal jsem, si, jak bylo představení perfektní, ale najednou jsem zjistil, že nevím, o čem bylo. Byl jsem jako sledující tiktokového videa, kde je moc vjemů, ale uniká mi obsah. Říkám si, jestli to není až moc vymyšlené a dokonalé. Ztratila se mi vaše výpověď. Co jsem se dozvěděl kromě toho, že existují absurdní studie? Dostal jsem perfektní obal, ale obsah ke mně nedošel, jedl jsem popcorn a mrzí mě to, protože jste zajímaví lidé a máte co říct.

Jiřina Lhotská: jste autentičtí, orientujete se v divadle. Ale v představení jsem nevnímala vaši výpověď. Vnímala jsem je jako ironický škleb, za kterým jste se schovali. A to, co jste říkali, jsme řešili kdysi i my. Ovládáte technologie, ale jste úplně stejní jako jsme byli my, když nám bylo sedmnáct.

Viktorie Plívová: vypadá to na věkové rozvrstvení. Lidé, kteří jsou vám věkově blízko, byli okouzlení, ale ti starší vnímali příliš mnoho ironie nevyvážené nějakou vážností. Oceňuju, jak jste sebraní, jak dokážete pracovat s mobily, ten obraz s očima, synchronně spuštěná videa. Ale nedozvěděla jsem se nic nového, o čem bych mohla přemýšlet, nějakou výpověď, která by mi otevřela váš svět.

zapsal David Slížek

Slovomrak

aneb divácký dojem z představení jedním slovem

vločky
informativní
generace
velkolepý
pravdivý hukot
mobily
sněhové
relevantní

Dramacentrum Bezejména, Liberec: Vojenka

Inscenace vznikla za jeden večer

Rozhovor s Vojtou Matějíčkou



Inscenace je monodramatem, chtěl sis vždycky zkusit být na jevišti sám?

Třeba dřív jsem si to chtěl zkusit víc. Poslední dobou nemám úplně tendence hlavně hrát. Myslím si, že mě víc začíná bavit tvůrčí proces. Ale určitě je to pro mě zajímavá zkušenost

Jak Vojenka vznikala?

Úplně prapůvodně jsme ještě s jednou holkou od nás z Dramacentra chtěli hrát inscenaci ve dvou a hledali jsme téma. To jsme našli. Našli jsme tuhle knížku, která obsahuje několik příběhů a chtěli jsme jeden z nich zpracovat. Ale ona z toho nakonec nějakým způsobem vypadla, takže z toho nakonec vzešlo, že to zůstalo na mě. Už se s námi všude počítalo, takže už nebyla cesta zpátky (smích).

Jak dlouho si na tom pracoval?

Inscenace původně vznikala na krajské kolo. Vznikala za jeden večer, před tím kolem. Tuším, že se hrálo v pátek a já jsem ve čtvrtek večer nějakým způsobem vyrobil tu inscenaci (smích). Potom ale z nějakého důvodu inscenace postoupila, a já si řekl aha, tak to na ní musím nějak zapracovat. Budu pracovat, řekl jsem si...a nepracoval. A vzhledem k tomu, že jsem měl spoustu dalších

věcí, projektů i několik dalších představení rozdělaných, tak tohle šlo nějak do pozadí. A tak se stalo to, že jsem to obnovoval včera večer. Den předem (smích). Takže pro mě bylo docela náročné sem s tím přijít.

Proč sis vybral zrovna tohle téma?

Ty příběhy jsou vždycky o dětech, které žijí v nějakém politicky pokrouceném prostředí. Jsou tam třeba příběhy z druhé světové války, z Ruska a tak, o kterých jsme třeba měl nějakým způsobem povědomí. Ale tenhle jediný příběh, o něm jsem vlastně nic nevěděl. Já jsem vlastně vůbec netušil, že nějakým způsobem se manipulovalo s Japonci během druhé světové války v USA. Překvapilo mě to a řekl jsem, že to bude to, co bych chtěl předat dál.

Všimla jsem si dobře, že si na stole měl papír s body scénáře?

Ano. Moje paměť není až tak dobrá, jak by mohla být (smích). Né, jsou tam naschvál.

V inscenaci používáš třeba fixy nebo nůžky. Proč si zvolil jednoduché rekvizity?

Ono je to taky tím, jak to vznikalo. Já jsem už dlouho měl v hlavě, že bych nějaké téma chtěl zpracovat právě takto jednoduše. Papír, tužka, nůžky a tak. Ta inscenace vznikla za jeden večer, takže jsem si to spojil, že by se to dalo dobře použít a zároveň mi to k tomu hrozně sedělo. Po krajském kole jsem přemýšlel, jestli nevyměnit tu hlavní postavu třeba za figurku a došel jsem k tomu, že ne, že zůstanu u jednoduchosti.

Bylo něco v představení improvizací?

Třeba u těch nůžek, tak tam ano. Už se tak blížila scéna s učitelkou. Už jsem měl skoro mluvit, a najednou mi sklouzl pohled na ty nůžky, a řekl jsem si, že to vypadá jako brýle, tak to použiju. A další. Třeba to, že jsem se s tou baterkou otočil za sebe a svítil na pódium nebo že se z jedné plechovky stala vlajka.

Jakou roli plechovky hrály?

Plechovky jsou jedna z věcí, která se přidala čerstvě. Na tom krajském kole nabyla. Mají pro mě symbol té Ameriky. Toho hlasu, té síly.

Kateřina Hartmanová

O dětech, které...

V pořadí už třetí, a nikoli poslední sólové představení tohoto ročníku Mladé scény mi opět přineslo několik zajímavých poznatků a informací. Tentokrát mladý muž z Liberce Vojtěch Matějčíka po přečtení knihy polské novinářky a spisovatelky Magdaleny Grzebalkowské Vojenka (popisující zážitky a situace z různých válečných míst z pohledu dětí), rozhodl se vybrat si jednu z epizod k scénickému ztvárnění. Týká se naturalizovaných amerických Japonců, kteří se za války ocitli v internačním táboře jako potenciálně podezřelí. Patrně spontánní nápad, spíchnutý horkou jehlou narychlo, se ujal. Na svět tak přišel projekt, který v dnešní době už prošel několika festivaly. Záležitost určená a koncipovaná původně pro malý okruh diváků má pochopitelně své mouchy, ale základní radost z toho, že něco takového vzniklo, převažuje. Protože právě takový typ spontánních projektů, touha předat nějakou informaci, nějaký pozoruhodný příběh dál, patří k možnostem, jak se mladí lidé prosazují ať už na amatérské, tak profesionální scéně. Přitom samozřejmě riskují kritiku, protože jejich díla nejsou dokonalá, ale jejich trumfem je, že přinášejí něco nového, osobního. Vojtěch Matějčíka se jako sólista pochopitelně neobjevil z ničeho nic, je dlouholetým členem souboru Dramacentra Bezejména, a diváci jej i na tomto festivalu mohli vidět v generačním autorském projektu Koleje beze smyslu. To znamená, že základní povědomí o divadle a využití scénických prostředků různého druhu má a dokáže je využít.

Bezpochyb chvályhodná je volba tématu, které je pochopitelně kontroverzní, protože na malé ploše uvádí jen zlomek z historie, epizodu patrně obecně nepřilíší známou. K tomu dobře sedí zvolené výrazové prostředky, které Matějčíka jako vypravěč /storyteller využil. Ve chvíli, kdy diváci vstupují do sálu, je to obyčejný kluk, který jen tak sedí na rohu scény, a popíjí kolu. V okamžiku, kdy se zhasne a následně znovu rozsvítí, ho už ale vidíme ve zcela jiné pozici - jako стратега stojícího u stolu, na němž pomocí pár artefaktů demonstruje děj: výrazné čtyři baterky, které slouží nejen ve svém původním účelu, ale také jako drobná architektura strážních věží internačního tábora. Podobně plechovka coca-coly nabývá rozměr symbolu. Neboť onen naturalizovaný Američánek - a zároveň malý Japonec je na svou vlast hrdý a cítí se být její

součástí, A bezpochyby nemůže být lepšího symbolu USA nežli je plechovka coly, což dobře věděl už Andy Warhol. Performer využívá při svém storytellingu nejen hereckých prostředků, ale také hry s předměty a náčrtky (právě dokreslované prostředí a postavy či věci jsou výraznou součástí jeho projevu), pohybu a gest - byť minimalistických. To vše dává dohromady zajímavou mozaiku, do níž se vejde celoživotní jedinečný příběh člověka dramatického osudu. Příběh, který inspiruje diváka k tomu, aby sáhl po knize, z níž vychází. A myslím, že i to bylo jedním z cílů mladého performerera.

Jana Soprová



Hail CocaCola

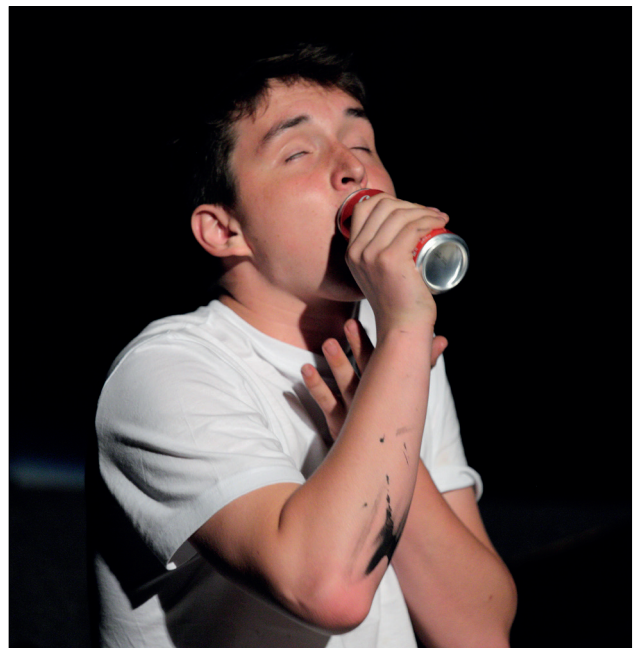
Jsem z těch, kdo se s tématem amerických Japonců během druhé světové války setkal vůbec poprvé. Bylo to šokující. Jednak ten fakt jako takový, že se to dělo, a pak, a to je snad ještě strašnější, že jsem to nevěděl. Přitom bych si myslel, že kdyby něco takového bylo, tak bych o tom přece teď neslyšel poprvé. Dokonce jsem došel tak daleko, že jsem si chvíli pokládal otázku, jestli to celé není jen nějaká dezinformační hra, na kterou se máme nachytat, takže mě pak paradoxně částečně uklidnilo to, že to fake není, ale to je skutečně velice zoufalá útěcha. Nevím, že bych někdy byl z dokumentárního divadla takto otřesen, alespoň pro informace, se kterými jsem byl konfrontován. (To dokumentární divadlo bych možná měl používat opatrněji, ale ono se tím asi nic nezkaží.) Volbu tématu jsem tedy kvitoval absolutně a vlastně úplně stejně nadšený jsem byl i z formálních prostředků, které režisér a herec v jedné osobě volil. Baterky jako těžitka (pod svícem je největší tma), neméně nebezpečné plechovky coca-coly, které interpreta dokonce pořezaly, to, že některé byly prázdné, nebo protagonistu cukernatá tekutina naopak zalkávala, evokujíc tak nechvalně známou metodu amerického mučení (i ten stůl tu bohužel byl), to byly prvky použité vícestranně a zároveň kompaktně, smysluplně.

Je pravda, že z herecké přítomnosti jsem byl chvílemi rozpačitý – nedokázal jsem si přesně zodpovědět, co je to za emoci, se kterou se k nám vztahuje. Chvílemi to působilo, jako by mluvil k dětem v horším typu loutkové pohádky, pak to zas byl investigativní žurnalista odhalující tajné informace, a pak zase agent FBI, který nás každou chvíli bude chtít zatknout. Souhlasím, že by bylo pro inscenaci přínosné si tuto polohu sjednotit a také bych se klonil k tomu, že nejefektivnější by mohla být cesta co největšího civilu, resp. neutralnosti. Tento obsah skutečně není nutné nijak hodnotit, hovoří sám za sebe. Na druhou stranu, takhle na to jdou ostatní dokumentární mikroloutkáři, tak proč to nezkusit jinak.

Často jsem se také ptal, jak je to s papírovými postavami. Jsou to loutky? Mám se na ně dívat jako na ožvilé subjekty? Nejsm si jistý, jaký byl vlastně záměr, ale kupodivu mě to nakonec nerušilo, nedíval jsem se na ně jako na

ožvilé. Bavila mě ale ta procesualita, že jsou vytvářeny na místě. I tady si myslím, že by tento aspekt šlo ještě nějak podpořit a vypointovat (Kdo je tedy ten, kdo vypráví? Jaká je situace vyprávění?). Tak jak to umí například Tomáš Hájek ve svých meotarových inscenacích, na kterého jsem si zase po čase rád vzpomněl. Takže ne, neutralnost nemusí být jediná cesta!

Lukáš Větvka



Vytrženo z diskuse

- Chci pochválit precizní a sebejistou práci s rekvizitami/loutkami. I když něco třeba zrovna nešlo, herec to měl „pošéfované“.

- Viděl jsem představení poprvé v Liberci. Oceňuju obrovský skok, který od té doby urazilo. V Liberci bylo vidět, že nebylo dotažené, zatímco teď dokázal herec využít celý prostor. Oceňuju i práci se světlem a hudbou.

- Viděla jsem představení z boku, byl to dobrý zážitek, ale pořád jsem řešila, jak mě bolí záda a podobně. Bylo by lepší omezit kapacitu publika (snaha byla, reaguje herec). Někdy jsem si říkala, že je škoda, že stůl není čistší, protože jsem měla tendenci se koukat na věci, které na stole vyčnívají.

- Představení je pro mě o tom, že historii píší vítězové. Cením si volbu tématu, o kterém se nemluví.

- Téma pro mě bylo novinkou. Představení jsem také viděl v Liberci, hodně se mi tady líbily plechovky coca-coly jako symbolu amerického kapitalismu.

- Z hlediska prostředků mě to bavilo hodně, viděl jsem představení z první ruky. Nevadilo mi ani, když se něco nepovedlo. Mělo skvělou atmosféru, napětí, moc mě bavilo.

- Líbily se mi baterky, proměnily se ve věže, stojánek a další věci. Stejně tak plechovky od coca-coly.

- Jediné, co mi trochu vadilo, byl písek sypající se z plechovky od coca-coly, přišlo mi, že to byl prostředek odjinud.

- Pro mě písek fungoval. Herec třikrát ukázal jeden motiv a počtvrté ho rozbil. Porušil něco, co jsem očekával, byl to pro mě wow moment.

Viktorie Čermáková: oceňuju téma i zpracování. Kdybych měla říct nějaké „ale“, tak v rámci přemýšlení o konceptu souhlasím s tím, že tam písek nepatřil. Ale zároveň je skvělé, že prostředků nebyl mnoho a herec pracoval jen s výběrem. Možná by stálo za to mít někoho, kdo se na představení koukne zvenčí a zkoriguje něco, co herec sám nevidí. Z mého pohledu by představení chtělo na začátku větší klid, ze které hosc pak stolní kreaice vyvine.

Vít Malota: díky za otevření tématu. Vadila mi hudba, bylo jí strašně moc. Vzpomněl jsem si na rčení, že emoci

nemá vytvářet hudba, ale situace. Hudba má situaci do-
tvářet. Představení využívalo minimalistické prostředky, ale ve spojení s hereckým projevem a hudbou, jsem se cítil zatlačený do kouta, mohlo to působit nepříjemně. Bylo by možná lepší, kdyby v představení byl větší odstup, kdyby se herec držel jednoho komunikačního kódu.

Jiřina Lhotská: s tímto tématem jsem se poprvé setkala až v tomto představení. Podobně jako Vítěk jsem cítila také určitý tlak, obžalování nás i Američanů. Možná by bylo lepší, kdyby herec měl neutrální postoj, kdyby nesoudil, jen předkládal látku k přemýšlení.

Soubor: představení je původně pro maximálně 15 diváků, tady se i z časových důvodů limit natáhl. Na téma jsem narazil náhodou při čtení knihy Vojenka, obsahuje příběhy dětí žijících v pokrouceném politickém prostředí. O zacházení s Japonci jsem četl poprvé a chtěl jsem to téma předat dalším lidem.

zapsal David Slížek

Slovomrak

aneb divácký dojem z představení jedním slovem



Seminář Fyzické básnictví

Na semináři Petra Váši se z čehokoli vytváří cokoli. Jakýkoli impuls může posloužit k procesu kreativního tvoření, k fyzickému básnictví. Když do sebe dva seminaristé téměř narazí a šikovně se na poslední chvíli vyhnou, může slovní reakce na tuto situaci posloužit jako téma na celodopolední ‚pohybové básnění‘. Věta ‚To bylo hrozně synchronizovaný!‘ svým opakováním po čase ztrácí svůj původní význam a přináší množství podnětů a významů.

Seminaristé se dělí do tří skupin po čtyřech, tyto skupiny jsou režirovány, ale přesnější by bylo říct dirigovány, pátým členem skupiny. Zprvu se zde pracuje pouze s hlasem, který je limitován slovy ‚To bylo/hrozně/synchronizovaný‘ a s pohybem, který řídí dirigent celého tohoto fyzicko-poetického orchestru. Dirigent řídí svůj sbor na principu napodobování – předvádí, co se má udělat a jeho nevolníci to opakují. Pracuje se zde s hrou, která je základem každého kreativního procesu už od dob, kdy se naši opičí předci začali opičit. Jednoduše dělat blbosti je nám odjakživa vlastní. Když se ovšem dělají blbosti organizovaně, mohou působit i velice sofistikovaně. Dirigenti se střídají a stejně se střídá těleso, ze kterého se stává mechanický stroj, jenž se v průběhu času přetváří a mění.

„Je dobré pracovat s jedním tématem, u kterého postupně rozvíjíme víc a více složek. Vidíme pak, kolik možností nám na první pohled takováto jednoduchá ‚blbina‘ nabízí,“ říká Petr Váša. A proto přidáme ke složce zvukové a pohybové složku výtvarnou, kterou ve fyzickém básnictví představuje prostor. Umístění v prostoru vytváří vizuální vjem, který je velmi podstatný. Je obrovský rozdíl mezi tím, tvořit v učebně, která nám může evokovat konkrétní vjemy, a vyjít do ulic. Využít genius loci starého zámku, v kachlíkové dlažbě vidět šachovnici, po které táhnu jednotlivými aktéry jako figurkami, anebo se zaposlouchat do deště a vzít ho do hry, použít ho jako dalšího účastníka svého poetického experimentu.

„Pojďme ze třídy ven, koukejte kolem sebe a přemýšlejte, co by nám mohlo posloužit jako stage pro scénku o třech lidech.“

„Když jsem sem ráno šel, vůbec jsem si nevšiml, že tu stojí kopírka a teď, když hledám jeviště, na mě úplně vykoukne z prostoru. Co by se s tím dalo dělat? Kopírka kopíruje a sází jednu stejnou verzi nějakého dokumentu za druhou, opakovaně, stejně jako my mechanicky opakujeme jednu větu. A kouknete na ty prezidenty, co visí na zdi naproti ní - jeden jako druhý, jako by vyšli přímo z té kopírky. Hned vidíme, jak prostor nabízí další a další významy. Anebo tyto schody – jedná se v podstatě o banální vchod, který, v situaci kdy hledáme jeviště, je najednou portálem.“ Následují tři různé fyzické básně na téma ‚Variace na schody‘. Usedáme do kroužku a každý svým nápadem přidá trochu do mlýna, něco se nechá, něco se vyhodí, a tak postupně vzniká finální tvar. A společně s ním se nám tu objevuje nová osoba, nový člen souboru – Kolektivní autor.



S kolektivním autorem přichází na řadu další složka fyzické básně, a tou je název. Název je velmi důležitý, protože nám dává další významy a sám o sobě může báseň posunout do úplně jiné významové roviny. Je rozdíl mezi názvem ‚Improvizace č. 3‘ a ‚Volné dopoledne ve třídě‘.

„Jak by se to, co jsme právě viděli, mohlo jmenovat?“

„schody, dveře a dveře“

„koloběh života“

„večer nočního hlídače“

„budeme se svlíkat“

„budeme se svlíkat?“

„Co je naším cílem? Naučit se udělat z čehokoli cokoli. Z jakéhokoli zvukového nebo vizuálního vjemu vytvořit artefakt. Jak toho docílit? Musíme se naučit vnímat strukturu jednotlivých věcí a vědět, jaké všechny možnosti máme. Pojďme prozkoumat jednu z těchto možností. Oprostíme se od zvuku, slova a zkusíme přijít na to, co nám poskytuje vizuálně pohybová kapitola tvorby.“

Pohybově básnit se dá o čemkoli. V prostoru stojí objekt – židle. Seminaristé mají za úkol imaginárně malovat tento objekt. Najednou z 2D prostoru přecházíme do 3D a z malování se stává modelování, z malby najednou vystupuje socha. Ze sochaření plynule přecházíme k tanci – socháme židli vlastním tělem a pohybem, jak vlastně vypadá lidská židle? Židle oživla a zkouší si lidské tělo. Pohyb se zpomaluje a z židle/těla se stává znak, série obrazů, až se zastaví v sousoší. Zrychlený pohyb připomíná tanec, zpomalený pohyb je zase obrazem, přestože pohyb zůstává stejný. To pouze tempo určuje, jak daný kus vnímáme. Vycházejíc z obyčejné židle nám vznikla vskutku neobyčejná báseň. Báseň beze slov. Fyzická báseň. Nebo přinejmenším básnický obraz. K pohybu se opět přidává hlas, který se následně zase očišťuje od pohybu. Vzniká tak série zvuků vypovídajících o kvalitách židle. Zpíváme židli. „To, co mě na tom baví, je, že samo o sobě to zadání – zazpívej židli – zní absurdně. Ale když někomu dáte návod, který je dostatečně konkrétní, abyste se nenučili, ale zároveň dostatečně rozvolněný, abyste nebyli úzkostní z příliš svazujících pravidel, tak to může fungovat.“ Můžete udělat z čehokoli cokoli.

Kvido Lotrek

Seminář Autorské psaní

Seminaristé kurzů tvůrčího psaní často opakují, že neví, o čem mají psát, často se pídí po tom, kde hledat inspiraci. Co na to Petr Michálek? „Čerpejte z každodenních situací, které se dějí kolem vás. Stačí jen pozorovat to, co se děje kolem a nechávat se tím inspirovat. Hlavně si pište poznámky. Poznámky, poznámky, poznámky.“

Vždy je třeba si na začátku odpovědět, o čem to bude, a proč to píšu. Záhy Petr Michálek ovšem uznává, že se nejedná o jediný možný přístup a někteří autoři postupují jinak. Mají tak intenzivní zážitek, že se z něj musí vypsat a nechají se jím vést a sami překvapovat, kam je dostane. Argumentují tím, že když si stanoví pravidla toho co, a o čem mají psát, omezuje to jejich tvůrčí svobodu. Petr Michálek? „Nesouhlasím! Když si stanovíte hranice, vymezíte prostor, nelimituje to vaši svobodu. Právě naopak! Určíte si terén, ve kterém se chcete pohybovat a díky tomu se můžete lépe zaměřit na to, co chcete sdělit. Tyto překážky vás mohou inspirovat, přinést nápad. Další věc - zkuste si třeba někdy sednout a nahlas říct: „Teď si sednu, začnu psát a tématem bude...“, váš mozek se přepne do aktivního módu, začnou vznikat synapse a automaticky už tam něco vzniká.“

Čím víc ujasněných věcí, než začneme psát, máme, tím přesnější bude to, co chceme říct. Není nic horšího, než když se na konci ptáme sami sebe: „Proč jsme se tomu vlastně dva měsíce věnovali?“

„Ale když nevíte, pište, pište, pište. To nevádí, že to bude

špatné, taky to nemusíte nikde publikovat. Klidně můžete 100% toho vyhodit, když nemáte múzu. Ale tím, že píšete, zpřesňujete svoje vyjadřování, vylepšujete svůj projev a brousíte styl, takže když pak na vás ona pověstná múza padne, bude to o to lepší. Když hledáte téma, pište o tom, co znáte. A druhá věc – pište o tom, co vás zajímá, o čem se chcete dozvědět víc. Takže – o tom, co znáte a o tom, co vás zajímá,“ radí Petr Michálek.

V dalším okamžiku skočíme do oceánu neznámého a možná pro někoho i děsivého a prostě si zkusíme napsat dramatický text. Jiná cesta koneckonců není, jak poznamenává lektor. Než začneme, stanovíme si omezení, vytyčíme si hřiště, na kterém budeme hrát. Když pak uvidíme devět naprosto rozdílných textů na stejné téma, se stejnými pravidly, můžeme si je srovnat a z množství přístupů, které uvidíme, se nejvíce poučíme. Uvidíme, kolik svobodného prostoru nám, i když si stanovíme omezení, stále zbývá.

Z témat, která seminaristé detailně probírali na předchozích seminářích, vyextrahoval Petr Michálek jedno zadání, které si postupně zpřesňujeme. Zadání zní: „Týden ve tmě.“ Hlavní hrdinka se jmenuje Lucie a je jí osmnáct let. Následuje precizní zpřesňování zadání – jak má vypadat struktura, dialogická forma, začátek, prostředek, konec, jedná se o drama, nikoli dokument, potřebujeme tedy nějakou dramatickou situaci, nějaký konflikt. No a dál? Dál nezbyvá než udělat onen krok do prázdna. Skočít odhodlaně do oceánu tvůrčího procesu a nechat se nést proudem.

Kvido Lotrek



Díky, já přijdu, nicméně pod pocitem trapnosti jsem dnes na tvém semináři pocítil i velkou opravdovost. Dokážeš být na jevišti opravdový?

Snažím se s tím pracovat, abych to byl já v daných okolnostech. To je Stanislavský. To je moje cesta a přístup, protože jediné pak můj výkon může působit pravdivě.

Pracuješ nějak se stresem, abys mohl být opravdový?

Mně stres vzniká, když nemám něco zpracované, když se chci skrývat. V okamžiku, kdy se podívám stresu do očí, vidím, že je to převlečený strach. Nemusím ho vyřešit, nemusím ho zvládnout. Tím, že ho jenom vidím, tak se zmenší nebo třeba i časem zmizí, každopádně přestane působit stres.

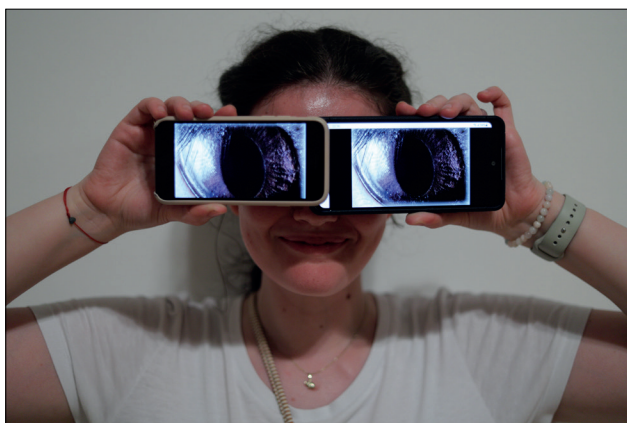
Pokud bych to měl přenést do divadla, myslím, že pokud se například bojíš zpívat písničku, nejsi si v ní jistý, tak musíš zkoušet. Díky zkoušení tomu uvěříš, a tím pádem ten stres najednou zmizí, protože víš, že ať se stane, co se stane, tak tu situaci znáš a umíš ji vyřešit. Zvnitřníš si to, nezpíváš najednou text písničky, ale zpíváš emoci, kterou nese. V tu chvíli necháváš volně proudit cestu od srdce k ústům. Nicméně platí to pro mě i v osobní rovině. Pokud od nějakého tématu utíkám, dělám, že není, tak jsem opět ve stresu. Pro mě to bylo třeba téma sexuality, které jsem si potřeboval projasnit ukotvit, což si myslím, že je pro herce alfa omega. Je to klíč k vášnivosti a jistotě na jevišti.

Základem je asi prostě se netvářit, jakože jsem někdo jiný, než jsem. V tom vnímám největší stres.

Vít Zborník

Na vlastní kůži

Odvážně jsme se rozhodli v každém čísle na vlastní kůži vyzkoušet něco, co jsme viděli v představeních. Tentokrát Kateřina v honbě za tajemstvím sněhových vloček zhlédla několik tisíc tiktokových videí a výsledek se brzy dostavil: zkazila si oči!



ANKETA: Jaké máš usínací zvyky nebo rituály?

Štěpánka: Musím si udělat svojí skin care o třech chodech a pak můžu jít spát. A spím se svýma plyšákama.

Dori: Udělat si strašně dlouhou frontu písniček na Spotify a pak většinou usnout tak po třičtvrtě hodině poslouchání.

Věrka: Myslím na tmou a snažím se představit tmou. A když mi to nejde, tak si zpívám.

Eliška: Opakuji si počáteční monolog Fausta (smích).

Howard: Když nemůžu usnout, tak se tvářím, že usínám. A funguje to.

Vítek: V letních měsících během usínání několikrát vstanu a jdu si umýt nohy ledovou nohou, protože mě pálí.

Káťa: Potřebuju mít peřinu až po bradu.

Promiň

Promiň za ten podlý čin,
jež tobě jsem způsobil,
nedostal se do novin,
že tvůj klín jsem podrobil.

Nebo to že na večer,
skončil jsem v cizím klíně,
že jsem se tam rozbrečel
a rochnil se ve své špině.

Tímto se chci omluvit,
ať už za pláč či ty drobky,
lze si o tom promluvit?
Báseň psal jsem - nemám bobky.

zpívat písně, které nikdo nezná
ve tmě tmoucí až do svítání
stát se kronikou tvého života
utéct policii z obklíčení
ve 4:32 a vědět, že od zítřka
už jen zase samé loučení

jas

Kdo páchá Mladou na Malý?

Veronika Zárubová, Kateřina Hartmanová, Kvido Lotrek, Vítek Zborník, Jana Soprová, Lukáš Větévka, David Slížek a další.

Neprochází jazikowou koregtúrou...